

Sygn. akt IV Ca 525/19

POSTANOWIENIE

Dnia 14 sierpnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca – Sędzia Małgorzata Szeromska (spr.)

Sędzia Małgorzata Michalska

Sędzia Renata Wanecka

Protokolant st. sekr. sąd. Katarzyna Gątarek

po rozpoznaniu na rozprawie 14 sierpnia 2019 r. w P.

sprawy z wniosku A. K.

z udziałem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 12 marca 2019 r.

sygn. akt I Ns 383/18

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ciechanowie, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za II instancję.

Sygn. akt IV Ca 525/19

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ciechanowie postanowieniem z 12 marca 2019 r. odmówił zatwierdzenia uchylenia się przez wnioskodawczynię A. K. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po matce E. D. (1) zmarłej 30 listopada 2016 r.

Istotne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i stanowiące podstawę rozstrzygnięcia były następujące:

E. D. (2) z domu P., córka B. i H. K. z domu K., zmarła 30 listopada 2016 r. w C., gdzie przed śmiercią na stałe zamieszkiwała. Jej córką jest A. K.. Dowiedziała się ona o śmierci matki tego samego dnia. W chwili jej zgonu żył ojciec wnioskodawczynie, mąż zmarłej. Zmarła wspólnie z mężem i rodziną brata wnioskodawczynie wspólnie zamieszkiwali w mieszkaniu socjalnym. Ojciec wnioskodawczynie zmarł 25 marca 2018r., nie składała ona oświadczenia o odrzuceniu spadku po nim. Wnioskodawczynie nie wie czy jej brat złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po matce. Zmarła E. D. (1) zaciągnęła pożyczkę w SKO-K im. F. S. w G., w związku z brakiem jej spłaty powstało zadłużenie. Sąd Rejonowy w Lublinie prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 13 grudnia 2010r. w sprawie sygn. akt XVI Nc-e 609399/10 zasądził on niej na rzecz SKO-K im. F. S. w G. kwotę 1.740,86 zł z odsetkami umownym w

wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia 06 grudnia 2010r. do dnia zapłaty oraz kwotę 630,54 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd Rejonowy w Ciechanowie w sprawie sygn. akt I Co 457/15 postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2015r. nadał temu orzeczeniu klauzulę wykonalności na rzecz następcy prawnego (...) Sp. z o.o. w S.. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S. z dnia 11 września 2018r. A. K. została poinformowana o dziedziczeniu zobowiązania z tytułu umowy nr (...) i odpowiedzialności za długi spadkowe oraz o przetwarzaniu jej danych osobowych. Następnie, pismem z dnia 09 listopada 2018r. została ona poinformowana przez pełnomocnika wierzyciela, że zadłużenie na dzień 09 listopada 2018r. wynosi 3.557,79 zł oraz o możliwości zawarcia porozumienia z wierzycielem. W odpowiedzi na powyższe pismo wnioskodawczynie w piśmie z dnia 22 listopada 2018r. wskazała, że nie zostało przeprowadzone postępowanie spadkowe po jej matce, o niniejszym postępowaniu oraz podniosła zarzut przedawnienia wierzytelności.

Sąd Rejonowy nie dał wiary zeznaniom wnioskodawczynie, że nie miała możliwości ustalenia czy matka posiadała długi, nie wiedziała jaka była sytuacja majątkowa jej rodziców, w tym o zaciągniętej przez matkę pożyczce w SKO-K im. F. S. w G.. Wydaje się niewiarygodne, aby wnioskodawczynie utrzymując stały kontakt z rodzicami oraz rodziną brata, który wspólnie z nimi zamieszkiwał nie zorientowała się jaka jest ich sytuacja finansowa, że mogą oni posiadać zadłużenie. Zresztą wskazuje na to sama treść jej zeznań, że podjęła próby dokonania ustaleń w tym zakresie. Nieprawdopodobnym jest, aby nikt z rodziny nie zauważył jakiegokolwiek korespondencji pochodzącej z Sądu, a także by jej brat, który zamieszkiwał z rodzicami nie miał w tym zakresie żadnej wiedzy. Wnioskodawczynie nie posiadała wiedzy czy odrzucił on spadek po matce, co wskazuje na brak jej realnego zainteresowania przedmiotem spadku oraz czy jest on obciążony długami. Zachowanie wnioskodawczynie nie spełniło wymogów obiektywnych i przeciętnych mierników staranności, co skutkowało oddaleniem wniosku.

Apelację od tego orzeczenia złożyła wnioskodawczynie, zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego, polegający w szczególności na pominięciu w tej ocenie części zeznań i wyjaśnień wnioskodawczynie, z których jednoznacznie wynikało, że matka wnioskodawczynie E. D. (1) nadużywała alkoholu, była od niego uzależniona, nie chciała podjąć leczenia odwykowego, co prowadziło do licznych kłótni i pogarszania się relacji pomiędzy nią a wnioskodawczynią, a przede wszystkim uniemożliwiało porozumienie się z nią, w tym uzyskanie od niej jakichkolwiek informacji, dotyczących stanu jej majątku i ewentualnych zobowiązań, ojciec wnioskodawczynie także nadużywał alkoholu, był od niego uzależniony, przez co porozumienie się z nim było znacząco utrudnione, a przede wszystkim uniemożliwiało uzyskanie od niego jakichkolwiek informacji, dotyczących stanu majątkowego zarówno jego jak i matki wnioskodawczynie oraz ich ewentualnych zobowiązań, Wnioskodawczynie wielokrotnie pytała rodziców o ewentualne zaległości i zadłużenia, czy posiadają środki finansowe na uregulowanie bieżących opłat u rachunków. Rodzice zapewniali Wnioskodawczynię, że nie posiadają żadnego zadłużenia, nie brali nigdy żadnych pożyczek ani nie zaciągali kredytów;

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie wybiórczej i dowolnej oraz sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w postaci zeznań i wyjaśnień Wnioskodawczynie, polegającej na przyjęciu, że zeznania Wnioskodawczynie, dotyczące braku wiedzy w zakresie sytuacji majątkowej matki E. D. (1), braku możliwości ustalenia czy jej matka posiadała długi, w tym posiadanego przez nią zadłużenia w SKO-K im. F. S. w G., są niewiarygodne z uwagi na stały kontakt Wnioskodawczynie z rodzicami oraz bratem, podczas, gdy w rzeczywistości kontakty te były znacząco utrudnione z uwagi na nadużywanie alkoholu przez rodziców Wnioskodawczynie i ograniczały się jedynie do sporadycznych wizyt, których celem było sprawdzenie czy matka Wnioskodawczynie ma co jeść i czy reguluje bieżące opłaty z tytułu zajmowanego mieszkania oraz czy nie posiada żadnego zadłużenia, przyjęciu, że Wnioskodawczynie miała rozeznanie co do rzeczywistego stanu majątkowego matki E. D. (1), w tym posiadanego przez nią zadłużenia, z uwagi na możliwość zapoznania się, podczas wizyt u matki, z kierowaną do niej korespondencją lub uzyskania informacji w tym zakresie od swojego ojca lub brata podczas, gdy po pierwsze Sąd I instancji w ogóle tej okoliczności nie badał. Ponadto w rzeczywistości stan nietrzeźwości zarówno matki jak i ojca uniemożliwiał tak samo Wnioskodawczynie, jak i jej bratu uzyskanie od rodziców jakichkolwiek informacji w zakresie stanu ich majątku. Natomiast każde inne działanie Wnioskodawczynie, jak również jej brata, polegające na przeszukiwaniu mieszkania i czytaniu listów adresowanych do E. D. (1) naruszałyby tajemnicę jej korespondencji, przyjęciu, że Wnioskodawczynie nie posiadała wiedzy, dotyczącej tego czy jej brat odrzucił spadek po matce, z uwagi na

brak realnego zainteresowania przedmiotem spadku, całkowicie pomijając sytuację rodzinną, panującą w domu matki Wnioskodawczyni, co miało bezpośrednie przełożenia także na relacje pomiędzy Wnioskodawczynią a jej bratem;

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 1019 § 2 k.c. w zw. z art. 84 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, iż w niniejszym stanie faktycznym sprawy nie zachodziły przesłanki uchylenia się przez Wnioskodawczynię od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po jej matce E. D. (1) z uwagi na błąd co do stanu majątku zmarłej.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie wniosku.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy dzieląc w całości i uznając za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, odmiennie ocenia zachowanie przez wnioskodawczynię należytej staranności, której dołożyła w celu dowiedzenia się o zadłużeniu spadkodawczyni. W ocenie Sądu Okręgowego odmiennie ocenić należy możliwość powzięcia wiedzy o stanie finansów osoby bliskiej, z którą mieszka się na co dzień, a odmiennie członka rodziny, z którym utrzymuje się wprawdzie regularny kontakt, ale nie polegający na wspólnym zamieszkiwaniu. Nie można przesądzać, że wszystkie osoby, które zamieszkują w lokalach socjalnych i mają problem alkoholowy są zadłużone i dlatego należy a priori zakładać, że przedmiotem spadku są pasywa. Zarówno z treści wniosku jak i zeznań wnioskodawczyni wynika, że matka pytana o ewentualne długi zaprzeczała temu. Wnioskodawczyni wiedziała, że rachunki są opłacane na bieżąco, proponowała pomoc finansową, ale matka nie chciała jej przyjąć. Trudno wymagać, aby wnioskodawczyni za życia matki przeglądała jej korespondencję, mogłaby to uczynić jedynie za zgodą matki zważywszy na tajemnicę korespondencji. Po śmierci matki w lokalu pozostali ojciec i brat z rodziną, zatem to oni decydowali czy i jakie dokumenty przekazać wnioskodawczyni. Należyta staranność powinna być oceniana stosownie do okoliczności i możliwości, jakie ma w tym zakresie spadkobierca. Sąd Okręgowy uznał zatem, że niewiedza wnioskodawczyni o stanie spadku była usprawiedliwiona, nie mogło to jednak skutkować stosowną zmianą zaskarżonego orzeczenia. Stosownie do art. 1019 § 1 pkt. 2 k.p.c. spadkobierca uchylając się od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 listopada 2013 r. III CZP 77/13 stwierdził:

1. Do zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia pod wpływem błędu oświadczenia w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku niezbędne jest złożenie oświadczenia o przyjęciu spadku wprost lub z dobrodziejstwem inwentarza albo o odrzuceniu spadku w formie wymaganej przez art. 1018 § 3 k.c.

2. Oświadczenie w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku może być złożone w toku postępowania o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia bądź odrzucenia spadku, a jego skuteczność zależy od zachowania terminu określonego w art. 1019 § 1 w związku z art. 88 § 2 k.c. OSNC 2014/9/86.

Stosownie do art. 640 k.p.c. oświadczenie to może być złożone przed notariuszem, albo w sądzie rejonowym, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania spadkobiercy, albo w sądzie spadku. W obu wypadkach jest to Sąd Rejonowy w Ciechanowie. Skoro zatem wnioskodawczyni nie złożyła oświadczenia przed notariuszem, a wnosila o przyjęcie od niej oświadczenia przez sąd, to należało od niej to oświadczenie odebrać, brak jest bowiem przedmiotu procedowania.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy odbierze od wnioskodawczyni oświadczenie w trybie art. 1012 i nast. k.c., a następnie ponownie oceni przesłanki z art. 1019 k.c.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.